

از : سناتور حسین دها

یادداشت‌هایی در زمینه مسائل اقتصادی و اجتماعی ربع قرن اخیر

-۵-

لغو انحصار صدور کتیرا

در ۲۵ خرداد انحصار صدور کتیرا از طرف دولت لغو شد هرگاه به مجله بانک ملی در آن زمان نظاره نمائیم به نموداری تنظیم گردیده و تفاوت زندگانی را از سال ۱۰ تا اسفند ۱۹ و بالاخره اسفند ۲۰ نشان داده است . زندگانی از سال ۱۵ تا ۱۹ صدی ۴۸ بالا رفته و در اسفند ۲۰ به صدی ۲۱۴ رسیده و با توجه به نرخ بعضی از کالاها که ترقی زیاد نموده زندگانی از ۴ برابر گذشته است یعنی یک خانواده که پنج سال پیش بایک هزار ریال معیشت می نمود امروز برای گردانیدن چرخ همان زندگانی چهار هزار ریال لازم دارد .

این مجله می نویسد : علت بالا رفتن زندگانی گذشته از اثرات جنگ ۱- میل به بهتر و خوبتر زندگی کردن است . بازرگانانی که برای خرید و فروش و ثروتمندانی که جهت تفریح و دانش آموزانی که برای تحصیل به اروپا رفته اند شیفته ظاهر آراسته و زندگانی منظم آن دیار می گردند : وقتی که مراجعت می نمایند میل دارند همان زندگانی و همان آسایش را داشته باشند . اعراب بعد از فتح ایران دست از آداب و روش بیابانی خود برداشته

۲- زیادی تقاضا و کمی عرضه - این امر یکی از اصول و قوانین علم اقتصاد می-

باشد . ۳- عدم توازن بین تولید و مصرف .

توضیحات آقای بدر در مجلس ، ۱۷ تیر

در سال ۱۳۲۰ در اثر وقایعی که رخ داد و هرج و مرجی که حکومت داشت

نه دولت موفق شده بود جنس را درست جمع آوری کند نه مردم توانسته بودند بقدری عادی
زراعت نمایند .

در اوایل سال ۱۸ موجودی غله در انبار ۱۶۴۵۲ تن در حدود پانصد هزار خروار

بود البته دولتی که در اول سال قریب نیم میلیون گندم دارد آن دولت راحت است برای سال
بعدهم می تواند تولید کار کند دولت ماکه در اسفند روی کار آمد چهار پنج هزار تن موجودی
بیشتر نداشت بازحمات زیاد در این چهارماه آذوقه را به مردم رسانده ایم برای اینکه تهران
فقط در ماه ۲۵ هزار خروار جنس لازم دارد . وسائل نقلیه مورد احتیاج شدید است .

امروز تلگرافی رسیده که طبق قانون وام و اجاره مقداری لاستیک خریداری شده است .

الغاء مالیات صدی ۳ و رفع مالیات املاک مزروعی

لایحه ای برای الغاء مالیات صدی سه و عوارض قبان شهرداری ضمن ۱۶ ماده به

مجلس پیشنهاد گردید . وزیر دارائی توضیح داد نظر به اینکه به جای مالیات صدی سه و عوارض
قبان شهرداریها می باید درآمدی پیش بینی نمود تا در درآمد بودجه کشور کسری حاصل نشود
و اصلاحات شهری هم تأمین گردد برای جبران لغو این مالیات و عوارض قبان وضع
مالیات املاک مزروعی را مناسب دیده لایحه آن تقدیم می شود . چون بعد از تصویب این
قانون در ورود به شهرها و قصبات مالیات و عوارض از اجناس گرفته نخواهد شد مالیات
املاک مزروعی تمایل جدیدی به مالکین نبوده فقط طرز پرداخت به طور ثابت و مالیات مستقیم
خواهد بود با این طرز مالیات مستقیم کشاورزان از سهم رعیتی مالیاتی نخواهند پرداخت
و موجبات تشویق و آسایش آنان فراهم خواهد گردید . از طرفی این مالیات سبب خواهد
شد که مالکین در آبادی املاک خود کوشش بیشتری نمایند تا ۱۲ سال از توسعه زراعت و
آبادی املاک خود استفاده نمایند بدون اینکه مالیات اضافی پرداخت کنند . از اینکه تمایل
اغلب نمایندگان بر لغو مالیات صدی سه و آزاد بودن اجناس در موقع ورود به شهرها مورد

توجه بوده است لغو این مالیات و عوارض موجبات رفاه عمومی را فراهم خواهد نمود.
تصمیم جدید دولت راجع به رسانیدن اجناس انحصاری به کشاورزان و رعایا - آقای
بدر اظهار داشتند: در نظر است بعضی اجناس انحصاری از قبیل شکر - چای - قماش و
توتون و غیره با همان بهای دولتی در دسترس بزرگان و رعایا گذارده شود و در مقابل
فروش این اجناس از آنان غله خریداری گردد.

این موضوع از جهات مختلف هم برای ما و هم برای کشاورز فایده خواهد داشت
زیرا مردم خواهند توانست به قیمت عادلانه جنس بخرند و مازاد گندم و جو خود را به بهایی
که میل دارند بفروش رسانند.
راجع به معاملات چای

در اول سال ۱۳۲۰ طی تصویب نامه هیئت وزیران ورود و تجارت چای به انحصار
دولت درآمد و قرار شد چاهایی که بازرگانان در گمرک دارند یا بین راه است به بهای تمام
شده با منضم کیلو تا ۳۵ ریال که سود عادلانه بود به دولت واگذار شود.

آقای بدر توضیح داد: از بدو تأسیس انحصار دخانیات تا یکی دو ماه قبل وزارت
دارائی سعی می کرد که مصرف دخانیات زیاد شود فروش نه فقط نامحدود بود بلکه تشویق
هم می شد چند ماه قبل ملاحظه شد که دائماً به خرید آن اضافه می شود تا به حدی که بیم آن
می رفت که هر گاه این افزایش ادامه پیدا کند ممکن است ذخیره گانغذ و بوبین دولت در
قلیل مدتی تمام شود. بالاچاره سیگار جیره بندی گردید. (مطلب این بود که عده ای از بازرگانان
سیگار ایران را خریده به عراق و افغانستان بطور قاچاق از مرز خارج می کردند.)

در ۸ مرداد سهیلی استعفا کرد و اکثریت مجلس به مرحوم مؤتمن الملک پیرنیا
اظهار تمایل نمود جمعی به منزل آن مرحوم رفتند لکن او حالت مزاجی خود را برای
زمامداری مستعد نمی دید و زیر بار نرفت. در ۱۱ مرداد مجلس به آقای احمد قوام (قوام -
السلطنه) اظهار تمایل کرد و مشارالیه به فرمان همایونی سمت نخست وزیر ی یافت.

اطلاعات در سرمقاله خود نوشت:

در کابینه سهیلی کوچکترین بهبودی در اوضاع اقتصادی و مالی صورت نگرفت
و ذیقیمت ترین اوقات به کارهای بیهوده صرف می شد یأس و بدبختی و بیچارگی و بیماری
خودنمایی می کرد.

متوجه شدیم که رفته‌اند و قرارداد را امضاء کرده‌اند و بدون تصویب مجلس دولت سهیلی از روز قرارداد نرخ ارز را به‌موقع اجرا گذارده است .

کابینه سهیلی مدت ۴ ماه ۲۲ روز ۶ اسفند ۲۰ تا ۸ مرداد ۲۱ دوام کرد .

احمد قوام (قوام السلطنه)

آقای طوسی نماینده مجلس در اول مرداد ۲۱ راجع به رسیدگی به حساب ۲۰ ساله مأمورین دولت طرحی تهیه به مجلس تقدیم نمود .

از اول مرداد سر و صدای علیه دولت سهیلی بلند شد قیافه مجلس تغییر کرد روزنامه‌ها و جراید مخالفت خود را با کابینه آغاز نمودند .

آقای امیر تیمور کلالی در مجلس اظهار داشت آقای دکتر مشرف نرخ لیره را دو برابر کرد و علاوه بر تعیین قیمت خرید لیره را آزاد نمود . بعداً در جلساتی که منعقد گردید

باید اذعان نمود که آقایان سهیلی و بدر با نرمش و ملامت - ادب و نزاکت از شدت و التهاب اوضاع می‌کاستند و نمی‌گذارند احساسات مردم که استعداد طغیان داشت جهش پیدا کند .

باید گفت محمود بدر که عمری را در وزارت مالیه گذرانیده و به روحیات اغلب مأمورین آشنائی داشت برای اداره دارائی کشور مناسب‌ترین وزیر مالیه آن روز بود برخوردار او با وکلای مجلس و مراجعین نیز طوری بود که اکثریت او را می‌پسندید .

حاج عز الممالک اردلان

مقرر شد در باب ارز مطالعاتی شود خود من نیز در این جلسات شرکت داشتم يك وقت